

7. HISTÒRIA DEL REFUGI.

L'any 1908 un grup d'excursionistes del Centre Excursionista de Catalunya, encapçalats per Albert Santamaria, que havia rebut un material d'esquí provinent de Suïssa, es van desplaçar fins als Rasos de Peguera per provar aquells nous esquís i trineus.

Aquesta és la primera esqujada documentada que es va realitzar a Catalunya i que va significar

el precedent d'una activitat que de seguida es va anar estenent per altres muntanyes i valls pirinenques, com La Molina i Núria, o Envalira, en territori andorrà.

Els Rasos de Peguera, tot i la proliferació d'aquests altres espais esquiabls, mai van deixar de ser utilitzats per aquesta pràctica, especialment per les persones provinents de Manresa i de Berga, així com per alguns esquiadors barcelonins.

Entre els anys 1932 i 1933,

el Centre Excursionista Montserrat construeix un Xalet Refugi per a la seguretat i recer de les persones que practicaven els esports de neu a la zona.

És així com es comencen a realitzar en aquest espai curses de relleus, una de les quals, la de l'1 d'abril de 1934, s'organitza precisament en honor al CEM per haver construït el ja citat Xalet Refugi i al CEC per haver estat l'iniciador dels esports de neu a Catalunya 25 temporades abans, tot descobrint una placa en el seu homenatge.

El 30 de desembre de 1934, Joan Garcia en un article a la revista Esplai, descrivia els Rasos de Peguera com un "terreny ondulat, semblant a la muntanya escandinava" i esperava que de les seves pistes sortissin esquiadors especialistes en les curses de fons i, de fet, així va ser durant força temps en què destacaven les marques aconseguides pels esquiadors de fons del Centre Excursionista Montserrat.

Al llarg d'aquells primers anys, en el Xalet Refugi es disposarà de servei permanent de guarda i també de lloguer d'esquís i, amb el temps, a finals dels anys 50 i per iniciativa de dos socis del CEM, Albert Puntí i Josep Vidal, es va instal·lar un telesquí portàtil que es podia muntar i desmuntar en funció de les necessitats i de les zones amb més neu. Aquest telesquí d'arrossegament feia uns 300 metres de longitud i va estar en funcionament fins a inicis de la dècada dels 70. És en aquest moment, el 1974, quan s'inauguren les pistes de l'estació dels Rasos de Peguera, després de l'esperada millora en les comunicacions per carretera dels Rasos de Peguera amb la ciutat de Berga.

És indubtable la relació entre els Rasos de Peguera i els esports de neu i hivern, però per molta gent aquests espais representen molt més, ja que la pràctica del senderisme i de l'escalada també ha estat habitual a la zona en altres èpoques de l'any.

Xalet Refugi dels Rasos de Peguera: vestigi viu d'un passat recent.

A inicis del segle XX, per apropar el món de la muntanya i dels esports de neu als seus practicants i aficionats van començar a sorgir propostes de construcció de refugis que havien de servir per a allotjar a totes aquestes persones.

Alguns d'aquests primers projectes van ser duts a terme per part del Centre Excursionista de Catalunya, com ara el Refugi d'Ulldeter, el primer de tots ells, inaugurat el 25 de juliol de l'any 1909. D'aquest refugi construït per l'arquitecte Jeroni Martorell, però, no se'n conserva res, ja que degut a problemes d'impermeabilitat, a la Guerra Civil i al seu abandó posterior va acabar en ruïnes i no va ser fins el 1959 que no es construï el nou refugi d'Ulldeter. El mateix va succeir amb altres refugis edificats a inicis de segle, com ara el d'Airasses a Mussara (Alt Camp) o el refugi Cèsar August Torras a Prat d'Aguiló, que avui en dia el primer es troba en ruïnes i el segon fou fet de nou el 1976.

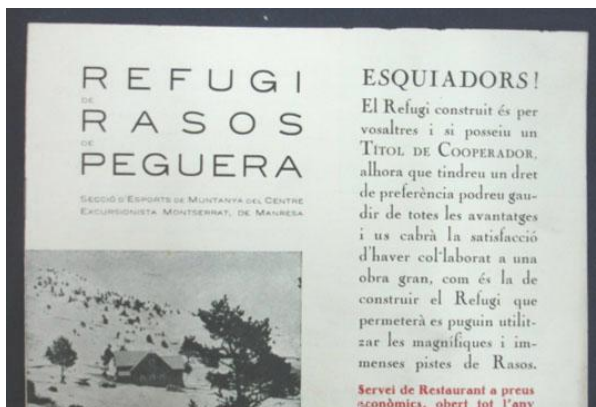
De tots aquests primers refugis impulsats des del CEC destaquen especialment el de la Renclusa, espai estratègic per a l'ascensió a l'Aneto, que es va finalitzar l'any 1914, però que per diverses vicissituds i contratemps no va poder ser inaugurat fins al juliol de 1917; i el Xalet de la Molina, construït el 1925 per l'arquitecte olotí Josep Danés, també creador del ja citat refugi de Prat d'Aguiló. Aquest refugi, tot i que conservi una part de l'estructura originària projectada per Danés, ha patit nombroses ampliacions al llarg de tot el segle XX per salvar problemes d'estructura i per adaptar-lo a les noves demandes i necessitats.

L'estiu del 1932 es va posar la primera pedra del primer refugi sorgit fora dels cercles del Centre Excursionista de Catalunya: el Xalet Refugi dels Rasos de Peguera, impulsat i finançat exclusivament des del Centre Excursionista Montserrat,

que es va inaugurar el 10 de desembre de 1933 i que fou concebut per allotjar els molts excursionistes i esquiadors que hi havia a la zona.

La inauguració del Xalet-Refugi va tenir força ressò. L'acte, carregat de força simbolisme, portat a terme per socis de l'entitat (Brunet, Puntí, Descarga, Mora, Soler, Simon i els dos Rubiraltes) va consistir en soterrar un escrit que deia:

«El Centre Excursionista Montserrat de Manresa, aixeca les parets d'un Refugi per tal d'abrigar-hi tots els excursionistes i esquiadors que recorrin aquests paratges i per a la pràctica de l'esquí».

Durant els anys 30, a part d'algun altre refugi edificat pel CEC, com el Ciríac Bonet al Priorat l'any 1934, sorgeix una iniciativa que hauria d'haver canviat completament el panorama dels refugis en territori català: el Comitè Català de Refugis, que es funda l'any 1931 per impulsar la creació de refugis. És en aquest context que s'edifica el Refugi de Vall Ferrera, inaugurat el 1935, i que avui en dia presenta una alteració important del seu aspecte original degut, principalment, a una ampliació feta durant la Guerra Civil per adaptar-lo com a caserna.

És precisament la Guerra Civil la que estronca aquesta primera gran etapa constructiva, amb la confiscació de nombrosos refugis, com el del Rasos de Peguera, i amb l'aturada de noves construccions.

No serà fins a mitjans dels anys 40 que tímidament es va recuperant l'impuls d'edificar refugis, el qual pren una nova i definitiva embranzida a partir dels anys 50 i 60.

És a través de l'entorn i de la gent com s'ha d'entendre, doncs, l'aparició del Xalet Refugi del CEM als Rasos de Peguera. Aquest Xalet-Refugi fou un dels primers construïts en territori català i un dels pocs que encara conserva la seva aparença original d'inspiració alpina, tot seguint els referents en els quals també es va inspirar l'arquitecte noucentista Josep Danés a l'hora de projectar els seus refugis, que, tal com descriu l'historiador Joaquim M. Puigvert, perseguïen la idea de "fer una arquitectura que s'integrés en el paisatge pirinenc, des del filtre i la mirada alpina, més cosmopolita"

Al llarg d'aquests anys de vida el Xalet-Refugi dels Rasos ha viscut tota mena de situacions i ha passat per les més diverses vicissituds. Des del començament el refugi va disposar de llum elèctrica aprofitant un salt d'aigua proper, de calefacció central, aigua calenta, servei de llit i neteja, i fins i tot minyones!. Les aproximacions eren molt llargues, i es feien des de Berga o des de Cercs per Peguera.

Durant la guerra civil el refugi va restar tancat, i a la postguerra va contemplar diferents episodis amb els maquis (cal recordar que el famós Caracremada era fill de Peguera i que coneixia la contrada com el palmell de la seva mà, així com la presència d'en Quico Soler).

L'obertura de la carretera i de l'estació d'esquí dels Rasos de Peguera els anys setanta del segle passat va donar una nova vida al refugi, i el seu públic va variar una mica, ja que ara, a més d'estadants excursionistes va passar a tenir esquiadors, famílies i gent d'allò més divers. Els Rasos han estat un destí molt popular i de gran tirada a tota la Catalunya Central, tant a l'hivern per anar a la neu o a la tardor per recollir bolets.

